

tionem qui bene vsi sunt, quod acceperunt ad augendas diuitias domini per eos qui credunt in eum. Quod qui facere nolunt. in illo signari qui mnam suam in sudario seruauit. De quo sequitur, Et tertius venit dicens: Domine ecce mna tua quam ha. repo. in sudario. Sunt enim homines hac sibi perueritate blandientes, vt dicat. Sufficit vt de se vnusquisque ratione reddat quid opus est aliis predicare & ministrare? vt etiam rationem de ipsis quisque reddere cogatur, cum apud dominum etiam illi sint in excusabiles, quibus lex data non est, neque et qui audio euangelio no obediuerunt: quia p creaturam poterant cognoscere creatorē, vnde sequit. Timui enim te: quia ho. au.

Lib. 2. q. 46.

Lib. 2. q. 46.

es tol. quod non po. & me. quod non seminasti. Hoc est enim quasi metere vbi non seminasti. i. eos impietatis reos tenere, quibus verbum legis aut euangelii ministratum non est. Hoc autem veluti in dicitur periculum deuitans pigro labore a verbis ministracione coquefuit, & hoc est quasi in sudario ligare qd acceperunt. T. H. E. Sudario enim mortuorum facies velatur: merito ergo hic piger dicitur mnam in sudario inuoluisse, quia eam mortificans & ociosā dimittens, non tractauit nec auxit. B. E. D. A. Vel pecuniam in sudario ligare, est precepta dona sub ocio lenti corporis abscondere. Quod autem putauerat se per excusationem dixisse, in culpam propriam vertitur, vnde sequitur. Dicit ei: De ore tuo te iud. ser. nequa. Seruus nequam vocatur quasi piger ad exercendum negocium, & superbus ad accusandum domini iudicium. Sciebas quod ego auferus homo sum tollens quod non posui, & mentes quod non seminasti, & quare non dedisti pecuniam meam ad mensam? q. d. Si durum me esse noueras & aliena sectari, quare non tibi hac cogitatio incussit timorē, vt scires me mea diligentius quaeritur? Pecunia autem vel argentum predicatio euangelii est & sermo diuinus, quia eloquia dñi, eloqa casta, argentū igne examinatum, qui sermo domini dari debuit ad mensam, hoc est promptis paratissq; cordibus intinari. A. V. G. de Qu. est. Euan. Vel mensa ad quam danda erat pecunia professionem ipsam re religionis accipimus quae tamq; publice proponitur ad vsum necessarium saluti. C. H. R. Y. In sensibilibus autem diuitiis debitores solus obseruationis obnoxii sunt, quantum enim recipiunt tantum eos reddere necesse est, & nihil plus ab eis queritur. In diuinis autem eloquiis non solum ad custodiam obligauerunt: sed etiam multiplicare monerunt, vnde sequitur. Et ego veni cum vna. v. trique exegisset illam. B. E. D. A. Qui enim verbi pecunia a doctore percipit credendo, necesse est eam cum vñis soluat operando, vel vt ex eo quod audiuit, etiam alia studeat intelligere, quae necdum ex praedicatoris ore didicit. C. Y. R. I. L. Doctorem enim est inferere auditoribus salutarem & proficuum sermonem, opus autem diuinā virtutis est attrahere obediētes ad audientiam, & fertilem eorum reddere intellectum. Non est aut hic seruus laudatus, neque honorem promeruit: sed porius tanq; iners est condemnatus, vnde sequitur. Et alati. dixit. Aufer. ab eo mnam, & da il. qui. decem mnas habet. A. V. G. V. de Qu. est. Euan. Per quod significatur & illum posse amittere munus Dei, qui habens non habet. i. eo non vitur, & eo augeti qui habes habet. i. bene vitur. B. E. D. A. Mystice aut hoc vt reor, indicat in trante plenitudine gentiū oem Israel saluum futurum, & tūc abundantia gratiae spiritualis quam modo nos tepide exerceamus, illius populi doctoribus esse conferendā. C. H. R. Y. Ideo aut dicit alati. tibus. Aufer te ei mnam: quia non est prudentia animi punire: sed alio quodam. l. ministro eger ad puniendū officio iudicis, nam & Deas nō ipsemet penas irrogat, sed mediātibus angelis. A. M. De aliis seruis siletur, qui quasi prodigi debitorē quae acceperant per dederunt, in duobus seruis illis qui lucrati sunt, pauci signati sunt qui per duas vices ad cultores vineae sunt destinati, in reliquis oēs Iudaei. Sequitur. Et dixit. Domine habet. x. mnas. Et ne hoc in iustum videretur subdit. Di. autē vo. quia om. ha. dabit. T. H. E. O. Quia cum decem auxerit decuplando, palam est quod & plura de cuplans pluris lucrifiet occasio domino. A. de se vero & ocioso, qui non satagit augere quod acceperat, ipsum quoque quod possidet auferetur, vnde sequitur. Ab eo autem qui non habet & qd habet aufer. ab eo. Ne vacet sensus dominicus, cū possit dare aliis & multiplicari. Haec autem non solum ad sermonem & doctrinā referēda sunt, sed etiā ad morales virtutes, qm & in his dat nobis Deus sua charismata, hunc dotans ieiunio illi oratione, alii mansuetudine vel humilitate, quibus si inuigilauerimus, multiplicā-

mus ea, si vero tepidamus, extinguemus. Deinde de aduersariis subdit. Veruntamen mi. me. il. qui. no. me. regna. su. se. adduc. & interfiante me. A. V. G. de Qu. est. Euan. Per quod designat impietatem Iudaeorum: quia ad eum noluerunt conuerti. T. H. E. O. Quos tradidit morti mittens eos in ignē exteriorē: sed & in hoc modo maclati sunt flebiliter ab exercitu Romano rum. C. H. R. Y. Haec contra Marcionistas, cōpetunt. nā & Christus dicit, Adducite hostes meos & occidite te coram me, cum ta men illi bonum dicit Christum, Deū vero veteris testamenti malum. Pater autem qd pater & filius eadem facit: nā pater ad vitam destinat exercitum, filius autem hostes coram se trucidat. Haec autem quae in Luca scribitur parabola, alia est ab ea quae in Mattheo narratur de talentis. nam hic quidem ex vno capitali accepto, variis fuerit prouentus, quia ex vna accepta, hic quinque talenta, ille obtulit decem. Sed apud Matthaeum contrarium: nam qui duo accepit, duo superaddidit, & qui quinque tantumdem, vnde & praemis donatur imparibus.

Lib. 2. q. 46.

c. ¶ T. Y. T. V. S. Quia dominus dixerat: Appropinquauit regnum Dei, videntes illum in Hierosalem ascendente, putabant ideo ascendere, vt regnum Dei inchoaret. Consumata ergo parabola in qua errorem praedictum correxit. Et ostenso qd nondum insidiantem sibi mortem deiecerat, procedebat ad passionem ascēdens Hierosolymam. vnde dicitur. Et his diebus praecedentibus. B. E. D. A. Ostendens etiam de eiusdem ciuitatis euentu parabola fuisse praemissam, quae & ipsum erat occisura & hostili clade peritura. Sequitur. Et facta est cum appa. ad. Ber. & Betha. ad montē qui vocatur Oliueti, misit duos discipulos. ¶ Bethphage erat locus sacerdotum in monte oliueti. Bethania quoque ciuitas fuit villula ex latere montis eiusdem quasi stadiis quindecim a Hierosale. C. H. R. Y. Et quidem in exordiis indifferenter se dominus ingerebat Iudaeis, sed vbi sufficienter edidit suae potestatis experimentū, auctoritate multa singula quaeque pertraclat. Multa igitur sunt miracula, praedixit, quoniam inuenietis pullum indomitū, & hoc est quod subditur dicens. ¶ Te in castellum quod contra vos est, in quod introeunt, inuenietis pullum asinae alligatum, cui nemo vnquam hominum sedit, & adducite. Siquis vos interrogauerit: Quare soluitis sic dicitis ei: Quia dominus opera eius desiderat. ¶ T. Y. T. V. S. In hoc autem diuinam fore vocationem patuit, nō enim potest aliquid resistere Deo, quae sua sunt euocari. Discipuli autem iussi ducere pullum non reuertuerunt hoc officium vt paruum, sed abierunt vt adducerent, vnde sequitur. ¶ Abierunt autem qui iussi erant, & inueniunt sicut dixit, pullū stantem. ¶ B. A. B. I. Sic quoque docet nos & infima opera plurimo cum affectu & studio aggredi, sciētes qd quicquid intuitu Dei fit, non est paruum, sed dignū in regno caelorum. T. I. T. V. S. Obmutescunt autem ob excellentiam fortis virtutis, neque uentes resisterē saluatoris eloquiis qui ligauerunt asinum. Sequitur enim: ¶ Soluentibus autem illis dixerunt domini eius ad illos. Quid soluitis pullum? At illi dixerunt, quia dominus eum necessarium habet. ¶ Maiestatium enim nomen est dominus. Rex enim erat venturus in conspectu multitudinis. A. V. G. de Con. euan. Nec mo ueat qd Mattheus asinam & pullum dicit, ceteri autem de asina tantum vbi enim vtrumque factum potest intelligi, nulla repugnantia est, nec si alius alia commemoraret, quanto minus vbi alius vnus, & alius vtrumque? G. L. O. Nec solum discipuli obsecuti sunt Christo in pullo alieno, sed etiam in propriis vestimentis, quae partim asino imposuerunt, partim sternerant in via. vnde sequitur. ¶ Et duxerunt illum ad Iesum, & iacentes uestimenta sua supra pullum imposuerunt Iesum. Exeunte autem illo substernerant uestimenta sua in via. B. E. D. A. Iuxta alios euangelistas, non discipuli tantum, sed etiam plurimi de turba uestimenta sternerant in via. A. M. B. R. Mystice autem dominus venit ad montem oliueti, ut nouellas oleas in sublimi uirtute plantaret, & for tasse ipse mons Christus est: quis enim alius tales fructus ferret olearum spiritu sancto facundarum? O. R. I. G. Pulchre autem ciuitates posite in monte oliueti referuntur, hoc est in ipso domino, qui vnctionem spiritualium charismatum & scientia, pietatisque luce refovet. B. E. D. A. Bethania autem interpretatur domus obedientiae: Bethphage vero domus maxillarum, sacerdotalis quidem locus: maxilla enim sacerdotibus dabatur, sicut in lege

Lib. 2. c. 66.

Iege praecipitur. Illuc vero ubi obedientia, ibi locus Sacerdotibus mancipatur, mittit Saluator discipulos suos vt soluant asinam pullum. A. M. B. R. O. In castello enim erant, & erat ligatus pullus cum asina, nec poterat solui nisi iussu domini. Soluit eum manus Apostolica, talis actus, talis vita, talis gratia. Esto talis vt ligatus possis soluere, in asina quidem Mattheus Eua quasi matrem figurauit erroris: hic autem in pullo generalitate populi Gentilis expressit. Et bene. ¶ In quo nemo sedit, qd nullus antequam Christus nationum populos vocauit ad ecclesiam. Alligatus autem perfidiae vinculis tenebatur, in quo adductus domino erroris simulatur, sed dominatum vendicare sibi non poterat quem dominum fecerat non natura, sed culpa. Et ideo dicit dominus dicitur vnus agnoscitur. Mi-

Lib. 2. q. 46.

Homil. 37.

Homil. 37.

sera seruatus cui vagari ius est. plures enim habet dominos, qui vnus non habet. Alieni alligati vt possident, iste soluit vt teneat, vehemēti ora enim dona nouit esse qd vincula. O. R. I. Mul- ti ergo erant domini huius pulli, antequam Saluator eum haberet necessarium, postquam vero ille cepit esse dominus, plures esse domini cessauerunt: nemo enim potest esse seruus & Mammonae. Quando malitia seruimus, multis sumus passionibus vitiique subiecti. Necessarium autem habet dominus pullum, quia cupit nos solui vinculis peccatorum. O. R. I. super Ioannem. Ego autē opinor non frustra castellum esse hunc locum, vt stabat asina ligata, & pullus quasi castellum enim respectu totius orbis caelestis tota terra despicitur absque adiectione alterius nominis nuncupatum. A. M. Nec illud est ociosum, qd duo discipuli dirigitur: Petrus ad Corn. Paulus ad reliquos. & iō non psonas destinauit, sed numerū diffiniuit si quis est qd psonas exigit potestatem de Philippo, quē spiritus misit in Gazā, qd Cādicis Reginae baptizauit Eunuchū. T. H. E. O. Vel duo misit hoc innunt, qd ad introductionē Gentiliū ppi, & subiectionē eius ad Christum, quod facit gradus Prophetae & Apostoli. Ducunt autem eum ad castellum, vt innorescat nobis, quod hic populus rusticus erat & indoctus. A. M. B. R. O. Illi ergo directi cum soluerent pullum, non suis verbis sunt vñ, sed dixerunt sicut dixerat illis Iesus, vt agnoscat, quod non suo sermone, sed verbo Dei, nec proprio, sed Christi nomine fidem populi infundere Gentilibus, atque aduersaria potestates, quae sibi nationum obsequia vendicabant, mandato cessare diuino. O. R. I. Deinde mittunt discipuli velles suas super asinum, & sedere faciunt Saluatorem dum assumunt sermonem Dei, & imponunt eū super animas audientium. Vestibus exuunt, & substernunt eas in via, quia uestimenta Apostolorum, opera eorum bona sunt, & reuera soluta a discipulis asinus, & portans Iesum incedit super uestimenta Apostolorum, quando doctrinam eorum imitantur & vitam. Quis nostrum ita beatus est, vt sedeat super illum Iesum? A. M. B. R. O. Non enim mundi dominum gestari super dorsum asinae deleclauit, sed vt latente mysterio in secretis animarum interiore consensu, mysticus rector insideret regens mentis vestigia, lasciuam carnis infrenans, sermo eius habena est, stimulus est.

ne suo, quia & ipse dominus est, sed melius verba eius nostrum dirigunt intellectum: quibus ait: Ego veni in nomine patris mei: humilitatis enim magister est Christus. Non autem Rex Christus dicitur ad exigendum tributum, vel ferro exercitum armandum, hostesque visibilibus debellandos, sed quod mentes regat, & in regnum caelorum credentes perducat, quod enim Rex esse voluit Israel, miseracionis indicium est, non potestatis augmentum. verum, quia Christus in carne totius mundi propitiatione illuxit, pulchre sibi inuicem in laude eius coelestia simul & terrena concinunt. Eo enim nascente, coelestium agmina caelorum reditu, mortales vicem laudis respondent. vnde sequitur. ¶ Pax in caelo. ¶ T. H. E. O. Hoc est bellum antiquum quo Deo aduersabamur euanuit. ¶ Et gloria in excelsis. ¶ Laudantibus, scilicet Angelis Deum in tali reconciliatione. nam hoc ipsum, quod Deus visibilibus ambulat in territorio inimicorum suorum, significat ipsum nobiscum habere concordiam. Sed Pharisei hoc audientes murmurabant, eo quod turba eum Regem vocabat & laudabat vt Deum, referentes nomen Regis ad seditionem: nomen vero domini ad blasphemiam. vnde sequitur. ¶ Et quidam Phariseorum de turbis dixerunt ad illum: Magister, increpa discipulos tuos. ¶ B. E. D. A. Mira inuidorum dementia, quem magistrum appellandum non dubitant, quia vera docentem nouerant, huius discipulos quasi melius edociti redarguendos aestimant. C. Y. R. I. L. V. S. Sed dominus non compescuit laudantes eum vt Deum, sed magis reprehēdit eos compescens: atretatur sibi super gloria deitatis. vnde sequitur. ¶ Quibus ipse ait: Dico vobis, quia si hi tacuerint, lapides clamabunt. ¶ T. H. E. O. Quasi dicat: Non sine causa, vt homines me taliter laudent, sed commoniti virtutibus, quas viderunt. B. E. D. A. Crucifixus etiam domino, notis eius tacentibus, praetimore, lapides & saxa canebant, dum postquam emisit spiritum terra mota est, & petra scissae sunt, & monumenta aperta sunt. A. M. B. R. O. S. I. V. S. Neque etiam mirum est si laudes domini contra naturam suam saxa respondeant, quem scopolis duriores praedicant peremptores, scilicet turba post exiguum crucifixura Deum negans affectibus, quem vocibus confiteatur. Aur fortasse, quia obmutescētes Iudaeis post domini passionem, viui erant: secundum Petrum lapides clamaturi. O. R. I. G. E. N. E. S. Quando etiam nos tacemus, id est refrigescit charitas multorum, lapides clamant, potest enim Deus suscitare de lapidibus filios Abraham. Pulchre autem turba laudantes Deum ad descensionem montis occurrisse legimus, vt operatorem mysterii spiritualis significarent sibi venisse de caelo. B. E. D. A. Descendente etiam domino de monte Oliuarum, turbae descendunt, quia humiliato misericordiae augere, necesse est eos, qui misericordia indigent eius, vestigia imitari. ¶ O. R. I. G. E. N. E. S. Omnes beatitudines quas locutus est Iesus in euangelio suo firmat exemplo, sicut quod dixerat: Beati mites, probat dicens: Discite a me, quia mitis sum. Et quia dixerat: Beati stentēs, ipse quoque fleuit ciuitatem, vnde dicitur. ¶ Et cum appropinquauit, videns ciuitatem, fleuit super illam. C. Y. R. I. L. V. S. Miserebatur enim eorum Christus, qui omnes homines vult saluari, quod nobis non patuisset, nisi p aliqd humanum fieret euident. Effusa enim lachrymae sunt signa tristitia. G. R. E. G. O. R. I. V. S. in Ho. eu. 39. Homil. 37. Fleuit igitur pius redemptor ruinae perfidiae ciuitatis, quam ipsa ciuitas sibi non cognoscebat esse venturam. vnde subditur. ¶ Dicens. Quia si cognouisset & tu, ¶ subaudi stentēs, quae modo, quia nescis quod imminet, exultas. vnde subditur. ¶ Et quidem in hac die tua, quae ad pacem tibi. ¶ Cum enim carnis se uoluptatibus daret in die sua, quae ad pacem ei esse poterant habebat. Cur vero bona praesentia ad pacem habuerit, manifestatur cum subditur. ¶ Nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. ¶ Si enim a cordis eius oculis mala quae imminerent, abscondita non essent, lata in praesentibus prosperis non fuissent. vnde mox eius poena, quae imminere adiuncta est, cum sequitur. ¶ Quia ueniet dies in te. ¶ C. Y. R. I. L. Vel aliter: ¶ Quia si eos

Homil. 37.

Homil. 37.

Homil. 37.

Ho. eu. 39.

gnouisses & tu. Non enim erant digni percipere diuinitus inspi-
ratas scripturas que narant Christi mysterium, quoties enim le-
gitur Moyses velamen obnubilat cor eorum. Et quia non sunt
inuiti veritatem indignos se fecerunt salute que manat a Chri-
sto, vnde sequitur. Et quidem in hac die tua que ad pacem tibi.
E V S E. Vbi notat
suum aduentum ad pa-
cem totius mundi fa-
ctum fuisse, venit enim
ad hoc, vt pacem pre-
dicaret ppinquis &
logins: sed qa annun-
ciata sibi pace recipere
noluerunt, hoc eos la-
tebat, vñ subdit. Nunc
autem abscondita sunt
ab oculis tuis. Et iō
obfationem, qua in
breui erat ei super-
uictura expressissime
pronunciat subdens:
Quia veni, di in te:
& circunda te ini, tui vallo. G R E. Vbi Romani principes de-
nunciantur. Illa enim hierosolymorum subuersio describitur, que
a Vespasiano & Tyto Romanis principibus facta est. vnde subdi-
tur: Et circundabunt te, & coangustabunt te vñ dique & ad terram proster-
nent te, & filios tuos qui in te sunt. E V S E. Quomodo autem
hæc completa sint, ex his que tradita sunt a Iosepho colligere pos-
sumus, qui cum esset Iudeus, singula quoque gesta narrauit conse-
ne his que sunt a Christo prædicta. G R E G O. Hoc quoque
quod additur: Et non relinquent in te lapidem super lapidem. Et
ipsa iam eiusdem ciuitatis transmigratione testatur, quia dum nunc
in eo loco constructa est, vbi extra portam Dominus fuerat cruci-
fixus, prior illa vñ dicitur hierusalem funditus esse euersa. Cui ex
hæc culpa euersionis poena fuerit illata subiungitur: Et eo qd nō co-
gnō. rem. visitationis tuæ. T H E O. id est mei aduentus. Veni enim
visurus & saluaturus te. Quod si cognosceres, & in me crederes, ef-
fes pacata Romanis, & ex omnibus exempta periculis, sicut omnes
qui crediderunt in Christum euaserunt. O R I. Non nego
igitur & illam hierusalem propter habitatorum scelera fuisse de-
structam: sed quæro ne forte ad hanc hierusalem stertus iste perine-
at. Si enim post mysteria veritatis aliquis peccauerit plangetur.
Nemo enim gentilis stertur: sed ille qui fuit de hierusalem, & esse
cessauit. G R E. Redemptor enim noster per electos suos plan-
gere non cessat, cum quosdam ex bona vita ad mores reprobos per-
uenisse considerat, qui si damnationem suam que eis imminet ag-
nouissent, semetipsos cum lachrymis electorum plangerent. Suā
autem diem hic habet anima peruersa, que transitorio gaudet in
tempore, Cui ea que ad sunt ad pacem sunt, dum ex rebus tempo-
ralibus lætatur, hæc providere futura refugit, que presentem læti-
tiam perturbent. vnde dicitur. Nunc autem abscondita sunt ab
oculis tuis. O R I. Fletur autem & nra hierusalem qd post pec-
cata circundant eam inimici, id est, spūs nequā, & immitunt in cir-
cuitum eius vallum, vt obfident eam, & lapidem super lapidem
non relinquant, maxime si post multam continentiam, si post ali-
quot annos castitatis victus quis fuerit & blandimentis carnis il-
lectus, patientiā pudicitiamque amiserit, si fuerit fornicatus, lapidem
super lapidem non relinquent in eo secundum illud: Non recorda-
bor primarum iustitiarum eius. G R E. Vel aliter, Maligni spūs
tus animam a corpore exeunte obfident, quam in carnis amore pō-
sitam deceptoris delectationibus fouent, qui vallo circundant:
quia ante mentis eius oculos reductis iniquitatibus quas perpetra-
uit, hanc societate suæ damnationis coartant, vt in ipsa extremita-
te vite deprehensa, a quibus hostibus circūclusa sit videat, & ta-
men euadendi aditum inuenire non possit: quia operari iam nō li-
cet bona, que cum licuit agere contempnit. vñ dicitur etiam animā
coangustant, quando ei non solum operis, verum etiam locutionis
atque cogitationis iniquitates replicant, vt que prius se per mul-
ta dilatauit in scelere, in extremum de omnibus angustetur in re-
tributione. Tunc autem anima per conditionem reatus sui ad ter-
ram confertur, cum caro quam vitam suam credidit, redire ad
pulverem vgetur. Tunc in morte filii illius cadunt, cum cogita-
tiones illicitæ que modo ex illa prodeunt in extrema vite vltione
dissipantur, que etiam cogitationes per lapides significari valent.
Peruersa enim mens, cum peruersæ cogitationis peruersionem
adiicit, quasi lapidem supra lapidem ponit, sed cum ad vltionem
suam anima ducitur, omnis cogitatio constructio dissipatur.
Pruam autem animam Deus assidue visitat præcepto, aliquando
flagello, aliquando autem miraculo, vt vera que nesciebat audiat,
& ea contemnens a dolore compuncta redeat, aut beneficiis deuota,
malum quod fecit erubescat. Sed quia visitationis suæ tempus
non cognoscit in extremo vite traditur suis inimicis.

Hom. 38.

Hom. 38.

Hom. 39.

F f G R E. in Hom. Qui narrauerat mala ventura protinus tē-
plum ingressus est, vt de illo vendentes & ementes eieceret, ofen-
dens qd ruina populi maxime ex culpa sacerdotum fuit. vnde di-
citur: Et ingressus in templum, cepit eiecer ven. in illo & emen-
tes. A M B. Deus enim templum suum nō mercatoris vult esse
diuersorium, sed do-
micilium sanctitatis,
nec vendibili religio-
nis officio, sed obse-
quio gratuito vltum
ministrerij sacerdotu-
lis informat. C Y R.
Erat autem in tēplo
multitudo mercato-
rū, qui vendebant ani-
malia ritu legis ma-
standa in hostiis, sed
iam aderat tēpus desi-
nendi vmbra, refu-
lendi vero Christi ve-
ritatem. ob hoc Chri-
stus qui cum patre fi-
-

mul colebatur in templo, iussit ritus corrigi legis, fieri vero tem-
plum orationis domum. vnde subditur: Dicens illis: Scriptū est,
quia domus mea domus orationis est, vos autem fecistis eā spelun-
cam latronum. G R E. Qui enim ad accipienda munera in tem-
plo residebant, quia quibusdā non dantibus lesiones exquirebant,
dubium non erat. T H E O. Hoc etiā dñs fecit in principio præ-
dicationis suæ, vt narrat Ioannes, & nunc iterum illud fecit, quia
ad maius crimen Iudeorum redudat, qui non fuerunt ex priori
admonitione castigati. A V G. de Quæst. euang. Mystice autem
templum ipsum hominem Christum intelligas, vel etiam adiu-
cto corpore eius qd est ecclesia. secundum autem id quod est caput
ecclesiæ dicitur. Soluite templū hoc, & in triduo suscitabo illud.
secundum id vero qd est adiuncta ecclesia, intelligitur templum de
quo videret dixisse: Auferete ista hinc, significatur enim futuros in
ecclesia, qui sua negotia potius agerent, vt receptacula ibi habe-
rent ad occultanda scelera sua, quam vt charitatem Christi seque-
rentur, & peccatorum confessione, accepta venia corrigerentur.
G R E. in Hom. Redemptor vero noster prædicationis verba, nec
indignis nec ingratis subtrahit. vnde postquam rigorem discipli-
næ eiciendo peruersos tenuit, donum his gratiæ ostendit. nā sub-
ditur: Et erat docens quotidie in templo. C Y R I L. Decebat
autem ex his, que Christus dixerat & fecerat, eū adorare vt Deū
sed ipsi nequaquam hoc facientes, quærebant eum occidere. Sequi-
tur enim: Principes autem sacerdotum & scribæ & principes ple-
bis querebunt illum perdere. B E D A. Vel quia quotidie docebat in
templo, vel quia latrones eiecerat de templo, vel quia veniens il-
luc quasi rex & dominus a credentium turba laudem hymni cœ-
lestis acciepit. C Y R I L. Sed populus grauiorem affirmationem
accepte de Christo quam scribæ & pharisæi & principes Iudeorū,
qui fidem Christi non acceptantes alios increpabāt, vnde sequit:
Et non inueniebāt, quid facerent illi. Omnis enim populus suspē-
sus erat audiens illam. B E D A. Quod duobus modis intelligi
potest, quia vel timentes populi tumultum, & non inueniebant
quid facerent de Iesu que perdere disposuerunt, vel idē Iesum
perdere quærebant, quia suo magisterio neglecto, plures ad eū au-
diendum confluere cernebat. G R E. in Hom. Mystice autem fi-
cut templū Dei in ciuitate est, ita in plebe fidelū vita religiosorū.
Et sæpe nonnulli religionis habitū sumunt, & dum sacrorū ordi-
num locū percipiunt, sanctæ religionis officium in commercium
terrenæ negotiationis trahunt. Vendentes quippe in templo sunt,
qui hoc quod quibusdam iure comperit, ad pramium largiuntur.
Iustitiam enim vendere est, hanc pro præmij acceptione seruare.
Ementes vero in templo sunt, qui dum hoc persolvere proximo
quod iustus est nolunt, dumque rem iure debitā facere contempnūt,
dato patronis pramio emunt peccatum. O R I. Si quis ergo ven-
dit eiecerit, & præcipue si vendit columbas. Si enim ea que mihi
a spiritu sancto sunt reuelata & credita, aut in vulgus præcio ven-
didero, aut absq; mercede non docuero, quid aliud facio nisi colū-
bam. i. spiritum sanctū vendo? A M B. Generaliter itaq; dñs doc-
cet seculares a Dei templo abesse debere cōtractus. Spiritu aliter au-
tem numularios repulit, qui de pecunia domini. i. scriptura diu-
na lucrū quærunt, nec bona malaq; discernunt. G R E. in Hom.
Qui domum Dei speluncam latronum faciūt, quia dum peruersi
homines locum religionis tenent, ibi malitiæ suæ gladiis occidūt,
vbi viuificare proximos orationis suæ intercessione debeuerunt.
Templum quoque est ipsa mens fidelium, que si in læsione pro-
ximi peruersas cogitationes profert, quasi in spelunca latrones re-
sident. Cum autem mentem fidelium ad cauenda mala subtiliter
erudit, quotidie veritas in templo docet.

Lib. 2. q. 48.

78. simon

78. simon

CAP.

Lib. 2. q. 69.

VGVS. de Con. Euang. Cum memorasset Lucas
eiectos de templo ementes, & vendentes, prætermisit
quod exibat in Bethaniam, & regrediebatur in ciui-
tatem, &

T factum est in vna die
rum, docente illo popu-
lum in templo, & euan-
gelizante, conuenerunt princi-
pes sacerdotum, & scribæ cum
senioribus, & aiunt dicentes ad
illum. Dic nobis in qua potesta-
te hæc facis? Aut quis est, qui
dedit tibi hanc potestatem? Re-
spondens autem Iesus dixit ad
illos. Interrogabo vos, & ego
vnum verbum. Respondete mi-
hi. Baptismus Ioannis de celo erat,
an ex hominibus? At illi cogi-
tabant intra se dicentes.
Quia si dixerim? de celo, dicit.
Quare ergo non credidistis illi?
Si autem dixerimus ex homini-

Lib. 2. q. 48.

78. simon

78. simon

& facta hunc esse Christum quem prophete præcinerant, incum-
bentes subuersioni populi, Christi prohibebant. Sequitur enim.
Et ait dicentes ad illum. Dic nobis in qua potestate hæc fac-
tis? Aut quis est, qui dedit tibi hanc potestatem? C Y R I L.
Quasi dicat. Secundum legem Moisaicam solis exorcistis ex Le-
uitico sanguine, data est auctoritas docēdi, necnō sacrorum arri-
rum potestas, at tu ortus ex Iuda commillos nobis fasces usurpas.
Sed si nouisses, pharisæe scripturas, recoleres, quōd hic est sacer-
dos, qui secundum ordinem Melchisedech offert Deo in se cre-
dentes per cultum qui legem transcendit. Quid igitur anxiaris,
eiectis ab atrijs sacris, que oportuna videbantur legalibus vigi-
miis, eo vocante ad veram iustificacionem per fidem. B E D A.
Vel quando dicunt. In qua potestate hæc facis? de Dei dubi-
tantes quoque. Aut quis est, qui dedit tibi hanc potestatem? Mani-
festissime Dei filium negant quem putant non filium, sed alieni
nis viribus signa facere. Porrat autem dominus aperta respon-
sione tentatorum calumniam confutare, sed prudenter interro-
gat vt suo silentio, vel sententia condemnentur. Sequitur enim.
Respondens autem dixit ad illos. Interrogabo & ego vos vnum
verbum, respondeate mihi. Baptismus Ioannis de celo erat, an
ex hominibus? T H E O P H. Vt enim ostenderet eos semper
fuisse spiritui sancto rebelles, & ne dum Isaiæ, cuius non erat me-
moria, sed nuper viso Ioanni credere noluerunt. Ob hoc versa
vice opponit eis hanc questionem, ostendens, quōd si tanto pro-
phete Ioanni, qui apud eos maior videbatur minime crediderūt,
perhibenti testimonium eius, qualiter ei crederent respondenti
qua auctoritate hoc faceret? E V S E B. Quærit autem de Ioan-
ne Baptista, non vnde erat oriundus, sed vnde legem suscepisset
baptismatis. C Y R I L. Sed illi fugere veritatem non horruer-
unt. Mens enim misit Ioannem sicut vocem clamantem. Parate
viam domino. Timuerunt autem dicere veritatem, ne diceretur
eis. Cur non credidistis? & cauent reprehendere præcursores,
non metu diuino, sed populi. vnde sequitur. At illi cogitabant
intra se dicentes. Quia si dixerimus de celo, dicit. Quare ergo
ei non credidistis? B E D A. q. d. Quem confitemini de celo
habuisse prophetam, mihi testimonium perhibuit. Et ab illo au-
distis, in qua potestate hæc faciam. Sequitur enim. Si autem
dixerimus: Ex hominibus, plebs vniuersa lapidabit nos. Certi
sunt enim Ioannem prophetam esse. viderunt ergo quomodo
libet respondissent, in laqueum se casuros timentes lapidatio-
nem, sed magis veritatis confessionem. vnde sequitur. Et re-
sponderunt se nescire vnde esset. Quia ergo nolunt fateri hoc
quod sciunt, repulsi sunt, vt eis dominus non diceret quod scie-
bat. vnde sequitur. Et ait illis Iesus. Neque ego dico vobis in
qua potestate hæc facio. Ob duas enim causas maxime scientia
veritatis est occultanda quærentibus, cum scilicet, is qui
querit minus capax est ad intelligendum ea que querit, aut
odio, vel contemptu veritatis indignus est, qui debeat aperiri
quod querit.

A b EVSEB. Congregatis in vnum principibus populi Iu-
deorum in ipso templo, ea que contra ipsum facturi erant & fu-
perueruntur eis exterminium figurate parabola protulit. Di-
citur enim. Cæpit autem dicere ad plebem parabolam hanc.
Homo plantauit vineam. AVGVST. de Con. Euang. Ta-
cuit Marthæus bre-
uitatis causa, quod
Lucas non tacet, pa-
rabolam istā nō ad so-
los principes dictā,
qui de potestate in-
terrogauerant, sed
ad plebem. A M B.
Plerique autem var-
ie significationes de
vineæ appellatione
deriuant, sed euiden-
ter Isaias vineam do-
mini sbaoth domū
Israel esse memorat.
Hanc vineam quis
alius nisi deus condi-
dit? B E D A. Ho-
mo ergo qui planta-
uit vineam ipse est,
qui iuxta aliam pa-
rabolam cōduxit o-
perarios in vineam
suam. E V S E B. Sed
parabola, quæ Isaias
dicit vineam repre-
hendit. Saluatoris

Lib. 2. q. 70

bus, plebs vniuersa lapidabit
nos. Certi enim sunt Ioannem
prophetam esse. Et responderūt
se nescire vnde esset. Et Iesus ait
illis. Neq; ego dico vobis in qua
potestate hæc facio.
b Cæpit autem dicere ad ple-
bem parabolam hanc. Homo
quidam plantauit vineam, & lo-
cauit eam colonis, & ipse pere-
gre fuit multis tēporibus. Et in
tpe vindemiæ illō misit ad cul-
tores seruū, vt de fructu vineæ
darent illi. Qui cæsum dimise-
runt eum inanem. Et addidit al-
terum seruum mittere. Illi au-
tem hunc quoque cædentes, &
afficientes contumelia, dimise-
runt inanem: & addidit tertium
mittere, qui & illum vulneran-

vero parabola non est contra vineam dictā, sed de cultoribus vi-
neæ de quibus subditur. Et locauit eam colonis, id est seniori-
bus populi, & principibus sacerdotum, & doctoribus, & optima-
ribus cunctis. T H E O P H. Vel quilibet de populo est vinea,
id est est etiam cultor, quilibet enim nostrum seipsum colit. Hæc
igitur vinea commissa cultoribus, abijt, id est dimisit illos progre-
di suo arbitrio. vnde sequitur. Et ipse peregre fuit multis tem-
poribus. A M B R O S. Non quia ex loco ad locum profectus
est dominus, qui vbique semper præsens est, sed quia presentior
est diligentibus, negligentibus abest. Multis autem temporibus
abfuit, ne propterea videretur exactio, nam quo indulgentior libe-
ralitas, eo inexcusabilior peruitacia. C Y R I L. Vel deus ab-
sentiauit se a vinea plurimum annorum curriculum, quia postquam
visus est in specie ignis descendisse in montem syna, non amplius
visibiliter præbuit eis suam præsentiam. Nulla tamen interpola-
tio contigit qua non mitteret Deus prophetas, & iustos com-
monētes. vnde sequitur. Et in tpe vindemiæ, illō misit ad cul-
tores seruum, vt de fructu vineæ darent illi. T H E O. Dicit au-
tem de fructu vineæ, quia non totum fructum, sed aliquid de fru-
ctu volebat accipere. Nam quid lucratur Deus a nobis nisi suam
notitiam, que etiam est nostra vtilitas? B E D A. Bene autem
fructum posuit non prouentum, nullus enim huius vineæ pro-
uentus inuentus est. Seruus ergo primus missus est Moyses,
qui per quadraginta annos fructum aliquem legis quam dederat
a cultoribus requirebat, sed vexatus est propter eos, quia exacer-
bauerunt spiritum eius. vnde sequitur. Qui cæsum dimise-
runt eum inanem. A M B R O S. Factum est autem, vt plures
alios destinaret quos Iudæi inhonores, & inanes sibi de quibus
nihil potuerunt proficere dimiserunt. vnde sequitur. Et addi-
dit alterum seruum mittere. B E D A. Seruus alter David
significatur, qui missus est, vt post ædicta legalia cultores vineæ
psalmodiæ modulamine ad exercitium boni operis excitaret. Sed
& contra hunc dixerunt. Quæ nobis pars in David, aut quæ hæ-
reditas in filio Isai? vnde sequitur. Illi autem hunc cædentes,
& afficientes contumelia dimiserunt inanem. Sed nec sic destitit.
Sequitur enim. Et addidit tertium mittere. Per quem pro-
phetarum chorum intellige, qui continuis attentionibus popu-
lum conuenerunt. Sed quem prophetarum non sunt persecuti
vnde sequitur. Qui & illum vulnerantes eiecerunt. His au-
tem tribus seruorum gradibus omnium sub lege doctorum figu-
ram posse comprehendī, dominus alibi manifestat dicens. Quo-
niam necesse est impleri omnia, que scripta sunt in lege Moysi,
& prophetis & psalmis de me. T H E O. Prophetis igitur talia
mala passus filius destinatur. Sequitur enim. Dixit autem do-
minus vineæ, quid faciam? B E D A. Quod dominus vineæ du-
bitatiue loquitur, non de ignorantia venit, quid enim nesciat
Deus pater? sed ambigere dicitur, vt libera voluntas hominis ser-
uetur. C Y R I L. Deliberat etiam secum dominus vineæ quid
agat, non quasi carens ministris, sed quia pertractato quolibet
ingenio salutis humanæ, populo vero nequaquam adiuto aliud
maius